

Et seksuaaliselle kaltoinkohtelulle

Opas seksuaalisen kaltoinkohtelun ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi nuorisotyössä

Syyskuu 2019

Helsingin kaupunki, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, nuorisopalvelut

Nuorten Exit tukee ja kouluttaa nuorten kanssa toimivia ammattilaisia seksuaalisen kaltoinkohtelun tunnistamisesta ja puheeksiotosta. Heiltä voi pyytää konsultaatiota tilanteen tunnistamiseen ja ratkaisumallien miettimiseen yhdessä.

Koonti: Tiina Nurmi, Krista Kokkonen, Saara Kokkonen

Kuvat: Bambi Vihavainen

Graafinen suunnittelu: Bambi Vihavainen

Lisätiedot:

Helsingin kaupunki, nuorisopalvelut, Tiina Nurmi, p. 041 5121775, tiina.nurmi@hel.fi

Nuorten Exit, Krista Kokkonen, p. 045 895 3279, info@exitry.fi

Tämä vihko on tarkoitettu helsinkiläisille nuorisotyöntekijöille seksuaalisen kaltoinkohtelun ehkäisemiseksi sekä kaltoinkohtelua kokeneiden nuorten auttamiseksi ja ohjaamiseksi oikean tuen piiriin. Vihkosta löytyy apua siihen, miten käsitellä teemaa nuorten kanssa ennaltaehkäisevästi sekä siihen, miten toimia, jos kohtaa työssään seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneen nuoren.

Sisällys

Mitä tarkoitetaan seksuaalisella kaltoinkohtelulla?	3
Omien rajojen ja seksuaalisen itsemääräämisoikeuden käsittely ennaltaehkäisevästi	4
Milloin huolestua?	5
Miten toimia, kun epäilet tai kohtaat seksuaalista kaltoinkohtelua?	6
Ilmoitusvelvollisuus	7
Huoltajien kanssa	7
Mistä saa apua?	8
Lisätietoja, työkaluja ja materiaaleja	10
Lähteet	10

Mitä tarkoitetaan seksuaalisella kaltoinkohtelulla?

Seksuaalisella kaltoinkohtelulla tarkoitetaan sellaisia tekoja, jotka loukkaavat seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Se voi olla esimerkiksi häirintää ja ahdistelua, joka voi täyttää seksuaalirikoksen tunnusmerkit. On myös tärkeää muistaa, että kokemus voi olla kaltoinkohtelua, vaikkei minkään rikoksen tunnusmerkistö täytyisi. Kaikissa tilanteissa, joissa seksuaalista itsemääräämisoikeutta on loukattu, on jokaisella oikeus apuun ja tukeen.

Seksuaalinen häirintä

- Sanallista tai sanatonta, seksuaalista ei-toivottua käytöstä.
- Ei-haluttua seksuaalista toimintaa, joka voi ilmetä sukupuoleen perustuvana häirintänä, seksuaalisena vallankäyttönä tai ei-haluttuna seksuaalisena huomiona.
- Tuntuu uhkaavalta, vihamieliseltä, halventavalta, nöyryyttävältä tai ahdistavalta.
- Sitä voi tapahtua aikuisten välisissä, aikuisten ja lasten (alle 18 v.) tai lasten välisissä suhteissa.

Seksuaalirikos

Suomen lain mukaan alle 18-vuotias on lapsi. Suojaikäraja on 16 vuotta, jolla on tarkoitus suojella alle 16-vuotiaita seksuaalisen toiminnan kohteeksi joutumiselta. Nuorten välisissä seurustelusuhteissa tapahtuvia seksuaalisia tekoja ei ole sanktioitu, kunhan osapuolten iässä tai henkisessä ja fyysisessä kehityksessä ei ole suurta eroa, eikä kenenkään itsemääräämisoikeutta loukata. Teon rangaistavuuteen ei ole vaikutusta sillä, onko alaikäinen itse aloitteellinen. Aikuisen vastuulla on ottaa selvää lapsen iästä. Seksuaalirikoksen syyllistynyt ei voi vedota tietämättömyyteen, jos hän on jättänyt lapsen iän selvittämättä.

Lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset ovat yleisen syytteen alaisia, eli poliisi voi tutkia niitä ja syyttää syyttää niistä, vaikka asianomistaja ei vaatisi niistä rangaistusta. Alle 18-vuotiaisiin kohdistuneet seksuaalirikokset vanhenevat nykyisen lainsäädännön mukaan vasta siinä vaiheessa, kun rikoksen uhri eli asianomistaja täyttää 28 vuotta. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö -rikoksen tunnusmerkistö voi täytyä esimerkiksi silloin, jos aikuinen ehdottaa lapselle seksuaalisia tekoja, lähettää lapselle seksuaalisävytteisiä kuvia tai pyytää niitä lapselta tai esimerkiksi kehuu lapsen rintoja.

Poliisi kehottaa ilmoittamaan seksuaalirikosepäilyistä matalalla kynnyksellä. Ilmoittajan ei tarvitse tietää, onko asiassa kyse rikoksesta vai ei. Poliisi tekee arvion ja pyytää tarvittaessa lisätietoja. Poliisi on velvollinen ilmoittamaan tietoonsa tulleesta seksuaalirikosepäilyistä alaikäisen huoltajalle. *Lähde: Poliisin artikkeli 24.1.2019, poliisi.fi*

Seksuaalista häirintää voi olla:

- Seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- Epäasialliset (härskit) seksuaaliset puheet (voi täyttää seksuaalirikoksen tunnusmerkit, jos kohde on alle 16-v.)
- Kaksimielisit vitsit, homottelu, huorittelu (voi täyttää kunnialoukkauksen tunnusmerkit)
- Vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset (voi täyttää seksuaalirikoksen tunnusmerkit, jos kohde on alle 16-v.)
- Epäasialliset seksuaaliset viestit, kuvat, videot some-kanavissa (voi täyttää seksuaalirikoksen tunnusmerkit, jos kohde on alle 16-v.)
- Seksiä koskevat ehdotukset tai vaatimukset (voi täyttää seksuaalirikoksen tunnusmerkit, jos kohde on alle 16-v.)

Häirintä saattaa olla toistuvaa, jolloin ahdistava ilmapiiri on läsnä koko ajan häirintää kokevan arjessa. Toisaalta, häirintää voi olla myös yksi yksittäinen teko. *Lähde: Porras, Kirsi 2019, Luentomateriaali 26.4.2019, Väestöliitto*

Rikoslain luvussa 20 määrätään rangaistaviksi seuraavat teot:

- raiskaus sekä törkeä raiskaus
- pakottaminen seksuaaliseen tekoon
- seksuaalinen hyväksikäyttö
- seksuaalinen ahdistelu
- lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
- törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
- törkeä lapsenraiskaus
- seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö
- seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta
- lapsen houkuttelemine seksuaalisiin tarkoituksiin
- sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen
- paritus sekä törkeä paritus

Lisäksi rikoslain luvussa 17 määrätään rangaistaviksi:

- sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen
- törkeä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen
- sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito
- sukupuolisiveellisyden julkinen loukkaaminen
- sukupuoliyhteys lähisukulaisten kesken

Rikosnimikkeet, rikosten tunnusmerkistöt ja rikoksista seuraavat rangaistukset selviävät rikoslaista.

Omien rajojen ja seksuaalisen itsemääräämisoikeuden käsittely ennaltaehkäisevästi

Tässä on vinkkejä seksuaalisen kaltoinkohtelun ja seksuaalisen itsemääräämisoikeuden käsittelyyn nuorten ryhmissä:

- Valitse teema, joka sopii ohjaamallesi ryhmälle, ja on sellainen, että sinun itsesi on helppo puhua siitä (esim. seurustelu, seksuaalioikeudet, omat rajat).
- Tutustu valitsemaasi teemaan ensin itse ja etsi tarvittaessa materiaaleja teeman käsittelyn tueksi. Nuorten Exitin sivuilta nuortenexit.fi/toimintamme/ materiaalipankki, löydät erilaisia harjoitteita ja muuta materiaalia, joita voit vapaasti käyttää.
- Käy käyttämäsi materiaalit tarkkaan läpi ja kuulos-tele niiden sinussa herättämiä ajatuksia ja tunteita. Mikäli teetät nuorilla harjoitteita, testaa myös niiden toimivuus ensin tekemällä harjoite itse. Mieti etukäteen, millaisia reaktioita ja keskustelua niistä voi ryhmässä nousta. Samat kysymykset, jotka heräävät itsellesi, heräävät todennäköisesti myös nuorille.
- Voit käyttää keskustelun herättelyyn useita eri materiaaleja, tai vain yhtä. Mieti, millainen käsittelytapa sopii parhaiten omalle ryhmällesi.
- Kerro nuorille ryhmän alussa, että kenenkään henkilökohtaisia kokemuksia ei tulla käsittelemään, vaan asioista puhutaan yleisellä tasolla.
- Kun jaat nuoria pienryhmiin/pareiksi, kiinnitä huomiota siihen, keitä laitat samaan ryhmään. Seksuaalisuuteen liittyvät teemat ovat sensitiivisiä, ja on tärkeää, että niistä puhutaan turvallisessa ilmapii-rissä, jotta kokemus on positiivinen.
- Muista, että jokainen nuori lähestyy teemaa omista kokemuksistaan käsin. Älä hoputa tai painosta, jos käytät harjoitteita. Anna jokaiselle lupa edetä omassa tahdissa tai jättää jokin tehtävä tekemättä, jos se tuntuu ahdistavalta.
- Tarkkaile nuoria aiheen käsittelyn aikana ja tarvittaessa keskeytä tilanne, jos joku nuorista näyttää ahdistuvan teemasta. Tällaista tilannetta varten on hyvä olla mielessä jokin kevyempi, esim. voimava-roihin, itsemyötätuntoon tai itsetuntoon keskittyvä harjoite, jonka voi luontevasti sitoa teemaan (esim. turvaverkko).
- Varaa aikaa vapaaseen tai ohjattuun keskusteluun, jossa olet aikuisena mukana. Anna keskustelussa tilaa nuorten omille pohdinnoille ja havainnoille.
- Haastavan aiheen käsittely saattaa toimia parhaiten pienissä ryhmissä, esimerkiksi 3–4 hengen ryhmätöinä. Ryhmien ei välttämättä tarvitse ”tuottaa” mitään, tärkeää on keskustelu.
- Laajenna keskustelua seksuaalisesta häirinnästä, hokuttelusta ja seksinostoyrityksistä nuorten seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen ja heidän omiin oikeuksiinsa.
- Varmista, että mainitset ryhmän aikana tahoja, jotka tarjoavat nuorille apua, jos he ovat kokeneet seksuaalista hyväksikäyttöä tai ahdistelua. Voit esimerkiksi laittaa nettiosoitteita näkyviin taululle.
- Oli käyttämäsi materiaali tai harjoite mikä tahansa, on hyvä muistaa, että purku on usein jokaisen harjoitteen ja keskustelun tärkein vaihe. Anna sille siis riittävästi aikaa.
- Huolehdi myös jatkokäsittelystä! Jollakin nuorella saattaa olla kerrottavaa myös yksityisesti, joten anna mahdollisuus ja aikaa siihen esimerkiksi ryhmän jälkeen. Pidä silmäsi ja korvasi auki: olisiko sinun aikuisena syytä jatkaa keskustelua erityisesti jonkun nuoren kanssa?

Jokaisella nuorten parissa toimivalla on omassa työssään mahdollisuus ehkäistä nuoriin kohdistuvaa seksuaalista kaltoinkohtelua ja tukea nuorten omien rajojen pohdintaa.

Lähde: Nuorten Exit 2019

Milloin huolestua?

9–13 -v.

Toiminta, joka merkitsee tarvetta kerätä lisätietoa

- Yhteystietojen antaminen netissä
- Ei-luonteenomainen- ja riskikäyttäytyminen, esim. yllättävä tai provokatiivinen pukeutuminen, ystävistä vetäytyminen, tutustuminen vanhempiin ihmisiin, rahojen väheneminen tai lisääntyminen
- Sanallinen, fyysinen tai virtuaalinen seksuaalinen kiusaaminen, johon liittyy seksuaalista aggressiota
- Seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiin kohdistuva kiusaaminen
- Itsensä paljastelu
- Pornon katsominen
- Huoli raskaudesta tai seksitautien mahdollisuudesta

Toiminta, joka kertoo tarpeesta välittömään väliintuloon ja toimintaan:

- Sukuelinten näyttäminen tai itsetyydyttäminen julkisesti
- Itsestä tai muista otettujen seksuaalissävytteisten tai alastonkuvien jakaminen
- Seksuaalissävytteinen keskustelu nuorempien lasten kanssa
- Salaiset tapaamiset nettituttujen kanssa
- Omien tai muiden sukuelinten vahingoittaminen
- Samaikäisten, nuorempien tai kehittymättömämpien lasten alistaminen, painostaminen, houkutteleminen tai pakottaminen seksuaaliseen toimintaan
- Seksuaalinen toiminta; kuten suuseksi tai yhdyntä
- Seksitautitartunta
- Raskaus

13–17 -v.

Toiminta, joka merkitsee tarvetta kerätä lisätietoa

- Alistavan/hyväksikäyttävän tai väkivaltaisen pornon kuluttaminen/käyttäminen
- Ei-luonteenomainen- ja riskikäyttäytyminen, esim. yllättävä tai provokatiivinen pukeutuminen, ystävistä vetäytyminen, tutustuminen vanhempiin ihmisiin, rahojen väheneminen tai lisääntyminen
- Seksuaalisesti provokatiivisten tai alastonkuvien ottaminen itsestä tai muista ja lähettäminen eteenpäin
- Yksittäiset tirkistelyt tai itsensä paljastelut
- Yhteystietojen antaminen netissä
- Liittyminen vain aikuisille tarkoitetuille sivustoille ja väärin henkilötietojen antaminen
- Tapaamisten sopiminen nettituttujen kanssa

Toiminta, joka kertoo tarpeesta välittömään väliintuloon ja toimintaan:

- Sukuelinten näyttäminen tai itsetyydyttäminen julkisesti
- Seksiin liittyvä päänäpintymä, joka haittaa arjen elämää
- Itsen tai muiden seksuaalinen nöyryyttäminen
- Vastikkeellinen seksi
- Yritys tai pakottaminen muita näyttämään sukuelimensä
- Seksuaalisesti aggressiivinen käytös (alistaminen, pakottaminen tai painostaminen seksiin)
- Seksuaalissävytteinen puhe nuorempien kanssa
- Omien tai muiden sukuelinten vahingoittaminen
- Seksuaalinen kontakti huomattavasti itseä nuorempaan tai kehittymättömämpään
- Seksuaalinen toiminta auktoriteetti- tai luottamussuhteessa olevaan, perheenjäsenen kanssa tai kontakti eläimen kanssa

Miten toimia, kun epäilet tai kohtaat seksuaalista kaltoinkohtelua?

Jos sinulle herää epäily seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, kysy asiasta kahden kesken rauhallisessa ympäristössä hienotunteisesti, mutta suoraan aihetta kiertelemättä. Älä kuitenkaan painosta.

Jos nuori kertoo sinulle seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota tapaan kohdata nuori. Nuoren kertomus tulee kohdata empaattisesti ja ottaa vakavasti. Rauhallinen ja turvallinen ilmapiiri edesauttaa asian käsittelyä ja nuoren mahdollisuutta toipua.

1. Kiitä nuorta luottamuksesta. Pysy rauhallisena ja kannattele nuorta.
2. Usko nuorta. Älä kyseenalaista, vaikka kertomus olisi epälooginen.
3. Rohkaise nuorta kertomaan. Älä johdattele, painosta tai kysele turhia yksityiskohtia.
4. Helpottaaksesi viranomaisia asian selvittämisessä, tee mahdollisimman sanatarkat muistiinpanot keskustelusta. Kirjaa myös nuoren reaktiot ja omat kysymykset.
5. Kerro, ettei nuori ole syyllinen tilanteeseen ja kerro, että nuorelle on tehty väärin. Sillä onko nuori ollut esim. päihtynyt tai itse yhteydessä tekijään, ei ole teon kannalta merkitystä. Sinun ei myöskään tarvitse tietää tai selvittää, onko tapahtunut rikos. Rikosnimikkeen antaa poliisi.

6. Akuutissa tilanteessa ota yhteys hätänumeroon 112.

7. Juuri tapahtuneessa fyysisen seksuaalisen kaltoinkohtelun tilanteessa tai sen yrityksessä ota yhteys sairaalan päivystyspoliklinikalle ja saata nuori tutkumukseen, vaikkei hänessä näkyisikään fyysisiä vammoja. Älä anna nuoren peseytyä tai vaihtaa vaatteita, jotta hänestä saadaan näyte rikosilmoitusta varten. Vaikka tapahtuneesta olisikin kulunut jo jonkin aikaa, voi lääkäriin ohjaaminen olla tarpeellista, jotta voidaan poissulkea mahdolliset seksitaudit ja raskaus, todeta fyysisestä väkivallasta jääneitä jälkiä ja varmistaa psyykkisen avun saanti.

8. Varmista nuoren turvallisuus. Tue nuoren jaksamista ja kerro, miten voit olla hänelle tukena. Miettikää mistä nuori saisi keskustelutukea ja kartoittakaa nuoren turvaverkkoa. Ole nuoren tukena siihen saakka, että seuraava ammattilainen ottaa hänestä kopin. Luo toivoa: ”Kaikesta voi selvitä.”

9. Ilmoita nuoren huoltajalle ja tee tarvittavat ilmoitukset viranomaisille. Kerro myös nuorelle velvollisuudetasi rikos- ja lastensuojeluilmoitukseen. Kerro, miten tilanne etenee ja mitä ilmoitukset tarkoittavat. Jos tekijä on perheenjäsen tai vanhemmille kertomiseen liittyy esim. kunniaväkivallan uhka, anna viranomaisten arvioida, voiko huoltajille kertoa.

10. Muista tarkkailla myös omaa vointiasi ja jaksamistasi. Myös sinulla on oikeus apuun ja tukeen. Pyydä purkua työpaikallasi ja hae tarvittaessa keskustelua tukevaa työnohjauksesta tai työterveyshuollosta.

Esimerkkikysymyksiä:

- Oletko joutunut seksuaaliseen tilanteeseen, jossa et olisi halunnut olla?
- Onko joku ehdottanut tai puhunut sinulle seksuaalisia asioita, jotka ovat tuntuneet epämiellyttäviltä tai hämmentäviltä?
- Onko joku koskenut sinua tavalla, joka on tuntunut epämiellyttävältä tai ahdistavalta?
- Onko joku tehnyt sinulle jotakin seksiin liittyvää (nimittely, koskettelu, uhkailu jne.), jota et olisi halunnut?
- Onko joku tarjonnut sinulle korvausta tai vastinetta jostakin seksiin liittyvästä?

Lähde: Nuorten Exit 2019

Ilmoitusvelvollisuus

Milloin täytyy tehdä ilmoitus lastensuojeluun?

Lastensuojelulaki säättää nuorisotoimen velvollisuudesta tehdä lastensuojeluilmoitus sekä velvollisuudesta tehdä ilmoitus poliisille. Lastensuojelulaissa (6§) pidetään lapsena alle 18-vuotiaasta ja nuorena 18–20-vuotiaasta. Nuorisotoimen työntekijät ”ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.” (Lastensuojelulaki 25 §).

Lastensuojeluun voi ottaa aina yhteyttä, myös nimettömänä, kun on huolta lapsen hyvinvoinnista esim. kun perheessä on lasten/nuorten hoitoon ja kasvatukseen liittyviä vaikeuksia, väkivaltaa, perheen elämää vaikeuttavaa päihteiden käyttöä, muita kriisejä tai tarvetta ohjaukseen ja neuvontaan.

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

Lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi voit ottaa yhteyttä oman alueen päivystävään lastensuojelun [sosiaalityöntekijään](#) (ma-pe klo 8.15-16). [Sosiaalipäivystys](#) auttaa sosiaalihuollon kriisitilanteissa, puh. 0206 96006 (24/7) ja kriisipäivystys antaa akuuttia kriisiapua äkillisissä kriisitilanteissa, puh. 09 3104 4222 (24/7). *Lähde: hel.fi*

Milloin täytyy tehdä ilmoitus poliisille?

Niillä, joilla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus,

on myös velvollisuus salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa tietoonsa tulleesta mahdollisesta lapseen (alle 18-v.) kohdistuneesta seksuaalirikoksesta poliisille. Tämä koskee myös netissä tapahtuneita seksuaalirikoksia! Akuuteissa tilanteissa tulee soittaa hätänumeroon 112. Muutoin ilmoituksen voi tehdä lähimmällä poliisiasemalla. Sähköistä rikosilmoitusta ei suositella ensisijaisena vaihtoehtona seksuaalirikoksissa.

- Tutkintapyyntö = rikosilmoitus
- Poliisilla on velvollisuus ottaa ilmoitus vastaan, mikäli ilmoittaja pitää tekoa rikoksena > Rikosilmoituksen tekijän EI tarvitse tietää, mistä seksuaalirikoksesta on kysymys.
- Ilmoittajalla EI tarvitse olla varmaa näyttöä rikoksen tapahtumisesta tai sen tekijästä > Poliisin tehtävä selvittää
- Perusteellinen tutkintapyyntö helpottaa ja nopeuttaa esitutkintatoimenpiteiden suuntaamisen ja kiireellisyiden arvioimista.
- Ilmoitukselle ei ole määrätty aikarajaa, ilmoitustapaa eikä sisältöä

Rikosilmoituksen tekeminen

- Puhelimitse, faksitse tai postitse tekopaikan (tai mille tahansa) poliisilaitokselle
- Kiireellinen aina puhelimitse (tarvittaessa 112)
- Mahdollisuus konsultoida kertomatta lapsen ja muiden asiaan liittyvien henkilöiden nimiä Ilmoituksen tekemisestä päättää aina ilmoitusvelvollinen itse. *Lähde: Aunio, Maija 26.4.2019, Helsingin poliisilaitos*

Huoltajien kanssa

Nuorten seksuaalisen kaltoinkohtelun ehkäisemiseksi ja sitä kohdatessa myös huoltajat tarvitsevat tukea, apua ja neuvoja. Tärkeää on lisätä huoltajien ymmärrystä seksuaalisesta kaltoinkohtelusta sekä tarjota tietoa siihen liittyvistä tukipalveluista nuorille ja huoltajille. Etukäteen on hyvä miettiä keinoja siihen, miten seksuaalista kaltoinkohtelua käsitellään nuorten huoltajien kanssa.

Myös huoltajat tarvitsevat tukea, apua ja neuvoja.

- Asian käsittely ehkäisevästi huoltajille suunnatuissa tilaisuuksissa, jotka on hyvä järjestää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.
- Asian käsittely asuinalueilla huoltajille ja muille asukkailla suunnatuissa tilaisuuksissa, joissa kaltoinkohtelun tapauksia on tullut esille. Tilaisuudet on hyvä järjestää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.
- Asian käsittely henkilökohtaisesti niiden huoltajien kanssa, joiden oma lapsi on kohdannut seksuaalista kaltoinkohtelua. Seksuaalisen kaltoinkohtelun tilanteissa on tärkeää osata ohjata nuoria ja huoltajia oikeiden tukipalveluiden piiriin. Myös huoltajille on tukipalveluita. Huoltajien saamalla tuella on vaikutusta siihen, miten nuori toipuu tapahtuneesta.

Mistä saa apua?

Selvitä etukäteen alueesi yhteyshenkilöt. Seksuaalisen kaltoinkohtelun tilanteissa voi olla joskus hankalaa tietää miten toimia tai mihin ohjata nuori. Voit aina konsultoida poliisia ja sosiaalitoimea matalalla kynnyksellä antamatta nuoren tietoja.

Poliisi, Helsinki

Whatsapp

Aikuiset ja nuoret voivat laittaa viestiä mm. seksuaalirikoksiin liittyvissä kysymyksissä.

p. 050 342 2133

Seksuaalirikokset, konsultointi

ma-pe klo 08–15, p. 0295 471 612

Seksuaalirikosten tutkintaryhmä

seksuaalirikokset.helsinki@poliisi.fi

Ennalta estävä toiminta

ennaltaestava.helsinki@poliisi.fi

Sosiaali- ja kriisipäivystys, Helsingin kaupunki Sosiaalipäivystys

Sosiaalipäivystys auttaa sosiaalihuollon kriisitilanteissa, joka päivä ympäri vuorokauden.

p. 0206 96006

Kriisipäivystys antaa akuuttia kriisiapua äkillisissä kriisitilanteissa, joka päivä ympäri vuorokauden.

p. 09 3104 4222

Lasten päivystys (HUS)

Neuvontapuhelut

Seksuaaliväkivaltaa tai -kaltoinkohtelua kohdanneille, alle 16-vuotiaille sukupuolesta riippumatta.

Päivystysapu p. 116 117, hus.fi

Seri-tukikeskus 24/7 (HUS)

Seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden tukiyksikkö (HUS)

yli 16-vuotiaille sukupuolesta riippumatta.

p. 040 701 8446

Raiskauskriisikeskus Tukinainen

Apua, tukea ja ohjausta seksuaalisen väkivallan ja/ tai hyväksikäytön kohteeksi joutuneille sekä heidän läheisilleen.

p. 0800-97899, ma-to klo 9–15, viikonloppuna ja pyhinä sekä niiden aattoina klo 15–21.

tukinainen.fi

Nuorten Exit

Tukea, neuvontaa ja palveluohjausta seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneille 13–29-vuotiaille nuorille sekä heidän läheisilleen.

nuortenexit.fi, info@exitry.fi

Chat

tiistaisin klo 16–19.

Ammattilaisten koulutus ja konsultointi

p. 045 895 327

Rikosuhripäivystys (RIKU)

Tietoa nuorille rikoksen uhreille sekä ohjeita nuorten kanssa toimiville.

etelasuomi@riku.fi, riku.fi, auttava puhelin p. 116 006

Tyttöjen Talo ja Poikien Talo (Loisto settlementti ry)

Apua, tukea ja ohjausta alle 29-vuotiaille, jotka ovat kokeneet seksuaaliväkivaltaa. Konsultaatiota ammattilaisille.

Tyttöjen Talo: p. 050 911 1370, tyttojentalo@tyttojentalo.fi, Poikien Talo: poikientalo@poikientalo.fi, p. 040 7799582

SeriE –hanke (Sexpo ja Kriminaalihuollon tukisäätiö)

Tukipalveluita henkilöille, joilla on kohonnut riski syyllistyä lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan seksuaaliseen kaltoinkohteluun. Maksutonta, matalan kynnyksen tukea niille, joilla on huoli omista lapsikohteisista fantasioistaan ja mieltymyksistään.

krits.fi

Nuorten kriisipiste (HelsinkiMissio)

Nuorten kriisipiste tarjoaa maksutonta ja luottamuksellista keskusteluapua kriisityöntekijän kanssa 12–29-vuotiaille nuorille, aikuisille, pareille ja nuorten perheille.

helsinkimissio.fi

Poliisille kannattaa aina soittaa, jos on epävarma, onko kyse rikoksesta. Älä jää hankalassa tilanteessa yksin!

Puhelin- ja verkkopalveluita

Nollalinja 24/7 (THL)

Tarkoitettu kaikille, jotka ovat kokeneet henkistä, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa tai väkivallan uhkaa. nollalinja.fi, p. 080 005 005

Valtakunnallinen kriisipuhelin (Suomen mielenterveysseura)

Keskusteluapua järkyttävän tapahtuman jälkeen tai vaikeassa elämäntilanteessa. p. 09 25250111
Ruotsin- ja englanninkielinen p. 09 25250112
Arabian- ja englanninkielinen p. 09 25250113

Lasten ja nuorten puhelin (MLL)

Lasten ja nuorten puhelin: ma-pe 14:00–20:00, la-su 17:00–20:00 p. 116 111

Chat (MLL)

Lasten ja nuorten chat: sunnuntaista keskiviikkoon klo 17–20. nuortennetti.fi

Nettivihje (PeLa ry)

Vihjepalvelu, jossa kuka tahansa voi tehdä ilmoituksen internetissä olevasta, lasten seksuaaliseen kaltoin-kohteluun liittyvästä laittomasta toiminnasta (esim. seksuaaliset kuvat ja videot, joissa esiintyy alaikäisiä lapsia ja nuoria). pelastakaalapset.fi

Help.Some (PeLa ry)

Mobiilisovelluksesta tietoa ja neuvontaa lapsille ja nuorille. Sovelluksen voi ladata Googlen Play -kaupasta tai App Storesta. pelastakaalapset.fi

Nettiturvakoti (Ensi- ja turvakotien liitto ry)

Tietoa ja tukea mm. seurusteluväkivallan tilanteisiin. Mahdollisuus varata aika nettikeskusteluun väkivaltatyön ammattilaisen kanssa. Chat maanantaisin klo 17-19 sekä tiistaista perjantaihin klo 13-15 nettiturvakoti.fi

Nuorten palvelut (Väestöliitto)

Tietoa ja palvelua murrosikään, seksuaaliseen hyvinvointiin ja ihmissuhteisiin liittyvistä aiheista. Sivusto on suunnattu 13–19-vuotiaille. Maksuttomat chat ja kysy-asiatuntijalta -palvelut. Seksuaalineuvontachat maanantaisin klo 14–16, keskiviikkoisin klo 15–17, torstaisin klo 13–15 ja perjantaisin klo 12–14. vaestoliitto.fi ja hyvakysymys.fi

Et ole yksin – palvelu (Väestöliitto)

Et ole yksin on kohdennettu tukipalvelu, johon seksuaalisen hyväksikäytön ja häirinnän, epäasiallisen käytöksen tai kiusaamisen kohteeksi joutunut urheilija voi olla yhteydessä ja saada apua. Puhelinpalvelu maanantaisin ja tiistaisin klo 14–17.30, chat keskiviikkoisin ja torstaisin klo 14–17.30. Ruotsinkielinen chat torstaisin klo 14–17.30. etoleyksin.fi

Poikien puhelin (Väestöliitto)

Poikien Puhelin on auttava puhelin- ja verkkopalvelu alle 20-vuotiaille pojille ja nuorille miehille. Puheluihin vastaa aikuinen, ammatillisesti poikien maailmaan perehtynyt mies. Poikien Puhelimessa nuoria autetaan kaikissa elämään liittyvissä pulmissa. Poikien puhelin arkisin klo 13–18 ja chat maanantaisin ja tiistaisin klo 13–15 sekä keskiviikkoisin, torstaisin ja perjantaisin klo 16–18. poikienpuhelin.fi

Lisätietoja, työkaluja ja materiaaleja

Nuorten Exitissä kehitettyjä materiaaleja ja toiminnallisia menetelmiä

nuortenexit.fi

Rikosprosessin kuvaus seksuaalirikosasioissa

poliisi.fi

Opas seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi (Opetushallitus 20184a)

oph.fi

Väestöliitto

vaestoliitto.fi

Tietoa ammattilaisille

vaestoliitto.fi

Seksuaalinen kehitys

hyvakysymys.fi

Tietoartikkelit nuorille

hyvakysymys.fi

Väestöliitto yleislausunto oikeudenkäyntiä varten nuoreen kohdistuneessa seksuaalirikoksessa

vaestoliitto.fi

Toimintamalli seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisyyn

My Space, Not Yours! -sivuilla kattava yhteenveto työkaluista

violary.fi

Turvataitoja nuorille (THL)

kirja

docplayer.fi

Amnesty International

Seksuaalioikeudet

amnesty.fi

Seksuaalioikeudet

juliste

vaestoliitto.fi

Nuorille

juliste

(Helsingin kaupunki ja Nuorten Exit): Ei seksuaaliselle kaltoinkohtelulle! hel.fi

Selvitys lasten ja nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä digitaalisessa mediassa

s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2018/08/31131602/Sexting_raportti_web-002.pdf

Lähteet

Aunio, Maija 26.4.2019, Luentomateriaali Helsingin poliisilaitos, Rikostutkintayksikkö, Väkivaltarikokset, Seksuaalirikosjaos

Helsingin kaupunki, Lastensuojelu –verkkosivut: <https://www.hel.fi/sote/toimipisteet-fi/aakkosittain/lastensuojelu/yhteys>, 14.6.2019

Lastensuojelulaki, www.finlex.fi, 13.6.2019

Nuorten Exit 2019, <https://nuortenexit.fi>

Poliisin verkkosivut 2019, Artikkelit 24.1.2019, www.poliisi.fi/uutiskaruselli/1/0/kolme_keskeista_kysymysta_lapsiin_kohdistuvista_seksuaalirikoksista_ja_poliisin_vastaukset_77586

Porras, Kirsi 26.4.2019, Luentomateriaali, Nuorten tunne- ja turvataitojen lisääminen nuorisotyössä, Nuorten tiimi, Väestöliitto

NUORTEN
EXIT

Helsinki

